

een vaste burcht

preek over Psalm 46

bijbellezing Psalm 46

Bedum, 17 november 2019; Tirana, 31 november 2019

Ds. Marten de Vries

Gemeente van Jezus Christus, mijn zussen en broers via Hem,

psalm voor toen (1)

Psalm 46 is echt een psalm voor toén. Het is een psalm uit een serie: de nummers 42-49 uit de bundel van de Korachieten.¹ Die gaan over koningschap. De dreigende inéénstorting van het vorstenhuis van Juda. En de ónomstotelijke heerschappij van God. Mogelijk is de aanleiding voor Psalm 46 de dreiging van de Irakese koning Sanherib. Die het beleg rond Jeruzalem moest opgeven nadat een engel honderdvijfentachtigduizend van zijn militairen doodde.² “De volgende ochtend zag men niets dan lijken liggen,” staat in II Koningen 19.3 Mogelijk slaat Psalm 46,6 daarop: “Vroeg in de morgen komt God zijn stad te hulp.”⁴

psalm voor toen (2)

Bekender dan Psalm 46 is het Lutherlied, “Ein feste Burg ist unser Gott”, “Een vaste burcht is onze God.” Écht een psalm voor toén: zestiende eeuw. Niet maar zoals een Psalm voor Nu zoals ‘Wat hou ik van uw huis’.⁵ Dat project beoogde niet mínder en niet méér dan een vertolking in eenentwintigste-eeuws Nederlands op hedendaagse muziek. Hoewel nummer 46 ook van tanks rept. Luther las de Psalm vanuit het Nieuwe Testament met het óóg op zijn tijd. ‘De vijand van weleer’, in 1529 verslagen door ‘de HERE Zebaoth’, ‘de HEER van de hemelse machten’, in de persoon van Christus.

psalm voor nu

Een verbinding tussen “De HEER van de hemelse machten is met ons” met Jezus’ naam ‘Immanuël’ – ‘God met ons’⁶ ligt voor de hand. In het refrein dat we zongen is ‘is mét ons’ vervangen door ‘staat ons bij’. Het Gereformeerd Kerkboek laat zelfs een- en andermaal ‘Immanuël’ zingen! Door Christus was het een psalm voor de tijd dat Süleyman I Wenen belegerde; en de Turken behalve Albanië en andere Balkanlanden heel Europa dreigde te islamiseren. Door Christus is het een psalm voor de kerk van de 21 eeuw. Die bestaat in een seculariserend Nederland. In een wereld vol onberekenbare machthebbers.

jonge vrouwen en sela

De titel van deze preek luidt ‘Een vaste burcht’. Past, behalve bij gezang 143, bij ‘veilige schuilplaats’ in vers 27 en het refrein, middenin en aan het slot. We volgen zo ongeveer de

---

¹ Andere Korachietenpsalmen: 84, 85, 87, 88.

² II Koningen 18,13-19,37; Jesaja 36.37.

³ II Koningen 19,35.

⁴ Past ook bij Jesaja 17,14; Psalm 30,6.

⁵ Psalm 84.

⁶ Matteüs 1,23; Jesaja 7,14, 8,8.

⁷ מְחִיטָה וּמְצֻדָה, NBG-’51: ‘Toevlucht en Sterkte’; vergelijk Psalm 91,2: ‘מְחִיטָה וּמְצֻדָה’ – ‘mijn schuilplaats en mijn vesting’.

aanduidingen in de Psalm. Dat deden we door – in de lijn van het opschrift ‘Op de wijs van de jonge vrouwen’ – vrouwen zonet iets méér te laten zingen dan mannen.⁸ Driemaal wordt het lied onderbroken door de muzikale markering ‘sela’. Uit het eerste stuk haal ik ‘watervloed’ en uit het tweede ‘een rivier’. Naar aanleiding van het wapentuig uit vers 10 de ‘ijzeren staf’ uit Psalm 2.9.

EEN VASTE BURCHT

- ➔ bulderende zee
- ➔ kabbelende beek
- ➔ ijzeren staf

BULDERENDE ZEE

je dacht dat het vast stond...

Er zit een geweldige tegenstelling in de tekst. God als ‘burcht’, ‘een veilige schuilplaats’, ‘een betrouwbare hulp’. En daartegenover een ‘bruisende, schuimende’,¹⁰ ‘kolkende en kokende watervloed’. Een wankelende wereld na een giga aardschok. Bergen, bedolven onder bulderende, beukende baren. En parallel daaraan woelende volken, zich roerende rijken, bezwijkende blokken van macht. Het wereldbeeld dat ze destijds hadden was dat de aarde op de zee drijft, met de bergen met voeten stevig gefundeerd op de zeebodem.¹¹ En dan blijkt dat van alles waarvan je dacht dat het vast stond zomaar op instorten staat. Waar kun je nu nog van op aan?

de grond soort van vloeibaar

Deze week ga ik weer naar Albanië. Acht weken geleden was ik er ook toen (op 21 september)¹² Tirana getroffen werd door een aardbeving. Die had ik daar al eerder gevoeld, maar deze was zwaarder dan in tientallen jaren. Het aantal gewonden en de schade viel nog mee, de kracht van de aardbeving was dan ook minder dan zes, maar toch... het voelt echt vreemd als de grond onder je voeten een soort van vloeibaar wordt. Vallende stenen. Rondom chaos en paniek van huilende mensen. Kinderen die ’s nachts in de auto slapen. Maar... wat als álles op losse schroeven komt te staan?

de wereld in beroering

Dat lijkt soms zo in de kerk. Vroéger stond alles onomstotelijk vast. Zangrepertoire en begeleiding. De leiding van de kerk. De uitleg van de Bijbel. Vandaag wordt van alles en nog wat overhoop gehaald. In de wérelde hetzelfde. Geert Mak sloot ‘de eeuw van zijn vader’ hoopvol af.¹³ Na de Koude Oorlog één Europa. Een world wide web door internet. Maar al in 2001 kregen ‘grote verwachtingen’¹⁴ al gauw een enorme knauw toen de Twin Towers neerzegen. De volkerenzee is in beroering.¹⁵ In Tirana verschijnt de grootste moskee van de Balkan. De adhaan van de Blauwe Moskee annexeert Amsterdam Nieuw-West.

⁸ Op de wijs van staat niet in de grondtekst: ‘על-עלמות שיר’.

⁹ Psalm 2,9.

¹⁰ Zó Groot Nieuws Bijbel.

¹¹ Jochem Douma, Commentaar op de Psalmen deel 2, 49.

¹² Voor Auktje – aanwezig.

¹³ Geert Mak, De eeuw van mijn vader, 1999.

¹⁴ Geert Mak, Grote verwachtingen. In Europa 1999-2019, 2019.

¹⁵ Openbaring 13,1.

een rol in Gods drama

Maar ‘de HEER van de hemelse machten’ staat erbóven. “Verheven boven de volken, verheven boven de aarde.” Beter dan ooit tevoren kunnen wij ons in dit tijdperk van klimaatverandering en zeespiegelstijging voorstellen dat de wereld verdrinkt. Door massavernietigingswapens en internationaal terrorisme ons indenken dat Johannes’ nachtmerrie waar wordt, dat een derde van de mensheid sterft.¹⁶ Tweeduizend jaar geleden baden vervolgde volgelingen van Jezus Psalm 2 na: “Waarom snoeven de volken en beramen de volksstammen zinloze plannen?”¹⁷ Maar ze beleden dat Herodes en Pilatus hun rol speelden in Góds drama.¹⁸ De groeten van ‘de heerser over de vorsten van de aarde’!

KABBELENDE BEEK

‘de godsstad hier beneden’

Nóg een tegenstelling. Wéér wáter. “Laat de watervloed maar kolken,” dat was vers 4. Direct daarna vers 5: “Een riviér, wijd vertakt, verblijdt de stad van God.” Nu geen bedreigend maar verblíjgend water. ‘De stad van Gód’ wordt er blij van. Jeruzalem uiteraard: ‘de godsstad hier beneden’, bezongen in Korachietenlied Psalm 87.¹⁹ Gebouwd op de tempelberg Sion.²⁰ Stad van ‘de heilige woning’, de tempel dus: zichtbaar bewijs van Gods nadrukkelijke aanwezigheid. Maar dat water dan? Jeruzalem was geen Damascus van vroeger met zijn Abana en Parpar.²¹ Of stad Thebe met Nijl.²² Jeruzalem had geen ‘schöne blaue Donau’.²³ Is geen Maasstad.

‘stromen van levend water’

Het water van deze vriendelijk kabbelende beek is niet nat. Het roept een bééld op. Een paradijselijke herinnering. Aan ‘de tuin van Eden’²⁴. Waar een rivier ontsprong die zich in vier grote stromen ‘vertákte’.²⁵ Waar God door de tuin wandelde.²⁶ Het doet ook denken aan het water dat onder de tempeldeur uitkomt in Ezechiël 47; en uitgroeit tot een brede rivier.²⁷ Aan ‘vertakking’ in ‘stromen van levend water’, waar Jezus het over had.²⁸ In een psalm voor nú moet het over de wereldwijde kerk gaan.²⁹ De ‘geestelijke tempel’.³⁰ Waar de Allerhoogste wil ‘wonen door zijn Geest’ – zoals Paulus zegt.³¹

Jezus stralend middelpunt

Een psalm over Christus’ kerk. Waar het Wóórd verkondigd wordt. Waar ávondmaal wordt gevierd. Waar mensen getuigen van hun geloof dat ‘Jezus Christus Gods Zoon en Redder’ is.³² Waarop Jezus zijn onverwoestbare kerk bouwt;³³ wélke ‘ruwe stormen ook mogen

¹⁶ Openbaring 9,15.18.

¹⁷ Handelingen 4,25; naar Psalm 2,1.

¹⁸ Handelingen 4,27.28; vergelijk Handelingen 23,23.

¹⁹ Psalm 87,1; Gereformeerd Kerkboek psalm 87:1.

²⁰ Psalm 48,2

²¹ II Koningen 5,12; nu: Barada en Wadi al-A`waj.

²² Nahum 3,8.

²³ Naar Johann Strauss junior; behalve door Wenen, door Belgrado, Boedapest en Bratislava.

²⁴ Genesis 2,15; 3,23.24; Ezechiël 36,35.

²⁵ Genesis 2,10: ‘פַּרְדֵּי’; Psalm 46,5 ‘פַּלְגֵי’.

²⁶ Genesis 3,8.

²⁷ Ezechiël 47; zie ook Zacharia 14,8.

²⁸ Johannes 7,38 – naar NBG-’51.

²⁹ I Korintiërs 3,16.

³⁰ I Petrus 2,5.

³¹ Efeziërs 2,21.

³² ‘Ἰησοῦς Χριστός Θεοῦ Υἱός Σωτήρ’.

³³ Matteüs 16,16-18.

woeden'.³⁴ Niet dat God aan een bepaald kerkgenootschap of gemeente vastzit. "Dit is de tempel van de HEER ! De tempel van de HEER! De tempel van de HEER!" zeiden ze in Juda zelfverzekerd.³⁵ 'Wij zijn de ware kerk', of: 'Wij doen het beter dan vroeger'? Gebeiteld zit je alleen als niet stád, kerk maar Jézus – Immanuël stralend middelpunt is!

IJZEREN STAF

Jeruzalem met rivier

Het gaat in Psalm 46 over de kerk. Het gaat ook over de wérelde waarin de kerk kerk is. De kerk is van Jezus. Maar denk niet dat Hij wéreldvreemd is. Dwars door alles heen komt Gods koninkrijk. En of je 't ziet of niet, de algeméne geschiedenis is óndergeschikt aan de kerkgeschiedenis. Dat was zo toen door toedoen van keizer Augustus de profetie van Micha in vervulling ging dat de koning van de kerk in Betlehem geboren zou worden.³⁶ Vandaag gebruikt God alles en iedereen om zín doel te bereiken: een nieuw Jeruzalem met een rivier in het midden.³⁷

AK-47 en jeeps

Twee week geleden zongen we ien ôns Grunneger toal Psalm 2. Een profetie over Jezus. Her en der geciteerd in het Nieuwe Testament.³⁸ "Je kunt de volken breken met een ijzeren staf."³⁹ Hij 'hoedt' 'de vólken' met een 'ijzeren herdersstaf', staat driemaal in Openbaring.⁴⁰ Waarmee Hij 'bogen verbreekt', 'lansen verbrijzelt' en 'wagens verbrandt'. Lange afstandswapens, AK-47's en jeeps, Jezus maakt het allemaal kapot. Want 'het Lám dat eruit zag alsof het geslacht was'⁴¹ is tegelijk 'de leeúw uit de stam Juda'.⁴² "Doe kinst heur wat op de litsen geven, heur stukkend breken en zai kommen om," sprak Vader tegen Zoon.⁴³

"kaais veur mien Zeun"

Aan het avondmaal zien we uit naar 'de luisterrijke verschijning van onze redder', klinkt straks. 'De bruiloft van het Lam', 'het koninkrijk van Vader'. De daden van Jezus die we herdenken zijn van wereldschokkende betekenis. 'In het verleden behaalde resultaten bieden garantie voor de toekomst'. 'Vroeg in de morgen' bleek Sanherib verslagen. "Toen de dageraad aanbrak, stroomde de zee terug en overspoelde het leger van de Farao.⁴⁴ "Vroeg op de eerste dag van de week beefde de aarde; en stond Jezus uit de dood op."⁴⁵ Ook buitenstaanders worden aangesproken. "Staak de strijd." "Kaais veur mien Zeun."⁴⁶ "Slechts Hij kan triomferen."

Amen

---

³⁴ Naar Liedboek voor de Kerken ('73) 445:3.

³⁵ Jeremia 7,4.

³⁶ Micha 5,1; Lucas 2,1-7.

³⁷ Openbaring 22,1.

³⁸ Matteüs 3,17; Marcus 11,1; Lucas 3,22; Handelingen 4,25.26; 13,33; Hebreeën 1,5; 5,5; Openbaring 2,26.27; 11,18; 12,5; 19,15.

³⁹ Psalm 2,9.

⁴⁰ Laatste drie teksten uit Openbaring – noot 38.

⁴¹ Openbaring 5,6.

⁴² Openbaring 5,5.

⁴³ Psalm 2:3.

⁴⁴ Exodus 14,27.28.

⁴⁵ Matteüs 28,2 in combinatie met Marcus 16,9.

⁴⁶ Psalm 2:4.